

**LIETUVOS RESPUBLIKOS TRANSPORTO VEIKLOS PAGRINDŲ ĮSTATYMO
NR. I-1863 19¹ STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO
AIŠKINAMASIS RAŠTAS**

1. Įstatymo projekto rengimą paskatinusios priežastys, parengto projekto tikslai ir uždaviniai

Lietuvos Respublikos transporto veiklos pagrindų įstatymo Nr. I-1863 19¹ straipsnio pakeitimo įstatymo projekto (toliau – Projektas) rengimą paskatinusi *priežastis* – siekis sudaryti galimybes Lietuvos Respublikos muitinei vykdyti efektyvią rizikos analizę sunkių ir labai sunkių nusikaltimų prevencijos, nustatymo, tyrimo ir patraukimo už juos baudžiamojon atsakomybės tikslais, realiuoju laiku gaunant bilietų užsakymo ir išvykimo kontrolės, keleivių skrydžio (toliau – PNR) duomenis. Europos Komisija yra nurodžiusi, kad „Muitinės rizikos analizės patirtis ir informacija apie riziką taip pat turėtų būti įtraukta į nacionalinių informacijos apie keleivius skyrių (PIU) procesus pagal 2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą (ES) 2016/681 dėl keleivio duomenų įrašo (PNR) duomenų naudojimo teroristinių nusikaltimų ir sunkių nusikaltimų prevencijos, nustatymo, tyrimo ir patraukimo už juos baudžiamojon atsakomybės tikslais. <...> Muitinės dalyvavimas nacionaliniuose informacijos apie keleivius skyriuose (PIU) ir (arba) muitinės prieiga prie šių duomenų laikomas svarbiu veiksmu efektyviam ir veiksmingam prekių ir keleivių srauto muitinės priežiūros užtikrinimui“ (Europos Komisijos pozicija Pasaulio muitinių organizacijos 12-ajam Pasaulio muitinių organizacijos / Tarptautinio oro transporto asociacijos (IATA) susitikimui 2019 m. sausio 22–23 d., dokumento Nr. 5373/1/19 REV 1).

Europos Tarybos Ekspertų komiteto dėl priemonių, nukreiptų kovai su pinigų plovimu bei teroristų finansavimu (MONEYVAL), 5-ojo rato Lietuvos vertinimo, vykusio 2018 m., ataskaitoje pateikta išvada, kad Muitinės departamentas prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos retai nustato grynųjų pinigų nedeklaravimo atvejus bei galimus pinigų plovimo ir teroristų finansavimo atvejus. Muitinės pareigūnai neturi prieigos prie PNR duomenų, kurie galėtų palengvinti jų darbą nustatant grynųjų pinigų nedeklaravimo, neteisingo deklaravimo bei galimus pinigų plovimo ir teroristų finansavimo atvejus.

Projekto *tikslas* – sudaryti galimybes Lietuvos Respublikos muitinei vykdyti rizikos analizę sunkių ir labai sunkių nusikaltimų prevencijos, nustatymo, tyrimo ir patraukimo už juos baudžiamojon atsakomybės tikslais, realiuoju laiku gaunant PNR duomenis.

Projekto *uždavinys* – nustatyti, kad įgaliotam padaliniui priklauso Muitinės departamento prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos deleguoti pareigūnai.

2. Projekto iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai

Projektą parengė Lietuvos Respublikos finansų ministerijos Mokesčių politikos departamento (direktorė Jūratė Laurikėnaitė) Mokesčių ir muitų administravimo skyriaus (vedėjas Paulius Majauskas) patarėjas Egidijus Vizgirda (tel. 239 0228) ir Muitinės kriminalinės tarnybos (direktorius Mantas Kaušilas) Teisės ir veiklos organizavimo skyriaus (vedėjas Arvydas Banys) vyriausiasis specialistas Andrius Kalesnykas (tel. 274 8015).

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami Projekte aptarti teisiniai santykiai

Pagal Transporto veiklos pagrindų įstatymo 19¹ straipsnį įgaliotas padalinys, kuriam priklauso policijos pareigūnai, Valstybės sienos apsaugos tarnybos ir Lietuvos Respublikos valstybės saugumo departamento deleguoti pareigūnai, PNR duomenis kitoms institucijoms (tarp jų ir Lietuvos Respublikos muitinei) teikia pagrįsto *prašymo pagrindu* tik konkrečiais teroristinių nusikaltimų ar labai sunkių ir sunkių nusikaltimų prevencijos, nustatymo, tyrimo ar patraukimo baudžiamojon atsakomybės tikslais ir tik atskirai įvertinęs kiekvieną konkretų atvejį (PNR duomenų teikimo kitoms institucijoms tvarką nustato Bilietų užsakymo ir išvykimo kontrolės, keleivių skrydžio duomenų teikimo ir naudojimo taisyklės, patvirtintos Lietuvos Respublikos

Vyriausybės 2017 m. gruodžio 20 d. nutarimu Nr. 1123 „Dėl Bilietų užsakymo ir išvykimo kontrolės, keleivių skrydžio duomenų teikimo ir naudojimo taisyklių patvirtinimo“). Prašomi PNR duomenys, nurodyti pagrįstame prašyme, pateikiami ne vėliau kaip per 14 kalendorinių dienų nuo įgalioto padalinio priimto sprendimo – teikti prašomus duomenis – priėmimo.

Toks duomenų gavimo būdas praktiškai nesuteikia Lietuvos Respublikos muitinei galimybės šių duomenų pagrindu vykdyti *rizikos analizės* realiojo laiko režimu. Pagal Europos Sąjungos (toliau – ES) muitinės kodeksą visos prekės, įvežamos į ES arba išvežamos iš jos, įskaitant asmenų vežamas prekes, yra muitinės prižiūrimos ir gali būti muitinės tikrinamos. Šios muitinės kontrolės priemonės, visų pirma, grindžiamos elektronine rizikos analize. Pagal ES muitinės kodekso 46 straipsnio 4 dalį rizikos valdymas apima tokius veiksmus kaip duomenų ir informacijos rinkimas, rizikos analizė ir vertinimas, veiksmų parinkimas ir taikymas bei nuolatinis šio proceso ir jo rezultatų stebėjimas ir peržiūra. Pažymėtina, kad kontrabandą oro transportu gabenantys asmenys paprastai naudoja sudėtingus (neįprastus) maršrutus, kad būtų išvengta muitinės kontrolės. Todėl veiksmingą keleivių į ES įvežamų ar iš jos išvežamų, ES viduje gabenamų prekių muitinės kontrolę iš esmės pagerintų galimybė realiuoju laiku gauti išankstinius elektroninius duomenis apie keleivių vežimą, nes tai leistų muitinei atlikti reikiamą elektroninę rizikos analizę, iš anksto nustatyti didelės rizikos keleivius, kartu palengvinant ir spartinant mažos rizikos prekių judėjimą.

Suomijos, Nyderlandų, Airijos, Jungtinės Karalystės, Danijos, Belgijos, Prancūzijos, Portugalijos muitinėms sudarytos galimybės realiuoju laiku gauti PNR duomenis rizikos analizei atlikti. Prancūzijos, Nyderlandų muitinėms pradėjus vykdyti rizikos analizę, naudojant realiuoju laiku PNR duomenis, dėl muitinės atliekamos rizikos analizės sulaikoma kur kas daugiau narkotikų, grynųjų pinigų ir kitų draudžiamų ar ribojamų prekių (daiktų), gabenamų oru transportu.

Įtraukus į įgalioto padalinio sudėtį muitinės deleguotus pareigūnus, muitinei būtų sudarytos galimybės realiuoju laiku gauti PNR duomenis rizikos analizei atlikti. Muitinės deleguotų pareigūnų įtraukimas į įgalioto padalinio sudėtį atitinka 2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos (ES) 2016/681 dėl keleivio duomenų įrašo (PNR) duomenų naudojimo teroristinių nusikaltimų ir sunkių nusikaltimų prevencijos, nustatymo, tyrimo ir patraukimo už juos baudžiamojon atsakomybėn tikslais nuostatas.

4. Projekte siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

Projektu siūloma nustatyti, kad įgaliotam padaliniui, be policijos pareigūnų, Valstybės sienos apsaugos tarnybos ir Lietuvos Respublikos valstybės saugumo departamento deleguotų pareigūnų, priklauso ir Muitinės departamento prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos deleguoti pareigūnai. Įtraukus muitinės pareigūnus į įgalioto padalinio sudėtį ir taip sudarius galimybes Lietuvos Respublikos muitinei naudojant PNR duomenis vykdyti rizikos analizę realiuoju laiku, bus nustatomas didesnis skaičius sunkių ir labai sunkių nusikaltimų, susijusių su draudžiamų ar ribojamų prekių (daiktų) neteisėtu gabenimu oro transportu, efektyviau vykdoma pinigų plovimo prevencija.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai, galimos neigiamos priimto įstatymo pasekmės ir priemonės, kurių reikia imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta
Neigiamų priimto įstatymo pasekmių nenumatoma.

6. Įtaka kriminogeninei situacijai, korupcijai

Prognozuojama, kad, priėmus įstatymą, bus nustatomas didesnis skaičius sunkių ir labai sunkių nusikaltimų, susijusių su draudžiamų ar ribojamų prekių (daiktų) neteisėtu gabenimu oro transportu, efektyviau vykdoma pinigų plovimo prevencija.

7. Įtaka verslo sąlygoms ir jo plėtrai

Bus palengvinamas ir spartinamas prekių (daiktų), teisėtai fizinių asmenų gabenamų oro transportu, judėjimas.

8. Įstatymo inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios

Priėmus Projektą, nereikės keisti ar pripažinti netekusiais galios galiojančių teisės aktų, priimti naujų teisės aktų.

9. Ar Projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o Projekto sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

Projektas parengtas laikantis Valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymuose nustatytų reikalavimų. Projekte nėra apibrėžiamos sąvokos.

10. Ar Projektas atitinka Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus

Projekto nuostatos atitinka Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos, 2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos (ES) 2016/681 dėl keleivio duomenų įrašo (PNR) duomenų naudojimo teroristinių nusikaltimų ir sunkių nusikaltimų prevencijos, nustatymo, tyrimo ir patraukimo už juos baudžiamojon atsakomybėn tikslais nuostatas, kitus Europos Sąjungos teisės aktus.

11. Jeigu įstatymui įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, kas ir kada juos turėtų priimti

Įgyvendinant Projektu siūlomą nustatyti teisinį reglamentavimą, turės būti pakeisti Lietuvos policijos generalinio komisaro, Valstybės sienos apsaugos tarnybos prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos vado ir Lietuvos Respublikos valstybės saugumo departamento direktoriaus 2016 m. gruodžio 28 d. įsakymas Nr. 5-V-1104/4-599/1-156 „Dėl Informacijos apie keleivius padalinio darbo reglamento patvirtinimo“ ir Lietuvos policijos generalinio komisaro 2016 m. gruodžio 13 d. įsakymas Nr. 5-V-1103 „Dėl Keleivių duomenų įrašų sistemos naudotojų administravimo taisyklių patvirtinimo“.

12. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymui įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti

Įstatymui įgyvendinti lėšų nereikės.

13. Projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados

14. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia Projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis
„Transporto politika“, „keleivių duomenų teikimas“.

15. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai
Nėra.

